

Basisstof 1 Genotype en fenotype**lichaamscel**

cel die onderdeel is van je lichaam

chromosoom

lange dunne draad in de celkern

DNA

stof die informatie bevat voor erfelijke eigenschappen

celdeling

cel die ontstaat uit een moedercel tijdens celdeling

dochtercel

cel die ontstaat uit een moedercel tijdens celdeling

gen

stukjes DNA die samen de informatie bevatten voor een erfelijke eigenschap

genotype

informatie voor de erfelijke eigenschappen van een organisme

fenotype

zichtbare en onzichtbare eigenschappen van een organisme

Basisstof 2 Chromosomen**paar (van chromosomen)**

twee chromosomen die bestaan uit dezelfde genen

geslachtschromosoom

chromosoom dat het geslacht van een organisme bepaalt

varianten van een gen

verschillen in informatie die een gen kan hebben

geslachtscel

cel waarin chromosomen enkelvoudig voorkomen

meiose

celdeling waarbij chromosomen verdeeld worden over de dochtercellen (geslachtscellen)

variatie in genotypen

verschillende combinaties van chromosomen

Basisstof 3 Genen en allelen**base**

bouwsteen van DNA

basenpaar

paar van de basen A-T of C-G

eiwit

stof die voor een groot deel de kleur, vorm en werking van je lichaam regelt

allel (genvariant)

informatie in een gen

allelenpaar

twee allelen van een gen

mutatie

plotselinge verandering van het genotype door een beschadiging in het chromosoom

gemuteerd

situatie waarin één of meer allelen zijn veranderd

mutant

organisme waarbij een mutatie zichtbaar is in het fenotype

albino

mutant waarbij het lichaam niet in staat is pigment te vormen

mutagene invloeden

chemische stoffen en stralingen die mutaties kunnen veroorzaken

tumor

gezwel waarin cellen zich ongeremd delen

kwaadaardige tumor

snel groeiende tumor die de bouw van weefsels verstoort

kanker

kwaadaardige tumor

uitzaaiing

het vormen van nieuwe tumoren in andere organen doordat cellen van een tumor in het bloed terecht komen

Basisstof 4 De evolutietheorie**evolutie**

ontwikkeling van het leven op aarde waarbij soorten ontstaan, veranderen en/of verdwijnen

evolutietheorie

theorie die ervan uitgaat dat er steeds nieuwe genotypen ontstaan, er natuurlijke selectie plaatsvindt en er nieuwe soorten ontstaan

overlevingskans

kans dat een organisme in leven blijft

natuurlijke selectie

verschijnsel waarbij organismen die goed zijn aangepast aan hun milieu, een grotere kans hebben om in leven te blijven en nakomelingen te krijgen

isolatie

scheiding van verschillende vormen van een soort

Basisstof 5 Geschiedenis van het leven op aarde**fossiel**

versteend overblijfsel van een organisme of afdruk van een organisme in gesteente

sediment

laag van zand- of kleideeltjes

geologische tijdschaal

tijdschaal waarin de tijd sinds het ontstaan van de aarde is weergegeven

verwantschap

een gemeenschappelijke voorouder hebben

rudimentair orgaan (rudiment)

orgaan dat over een lange tijd een deel van zijn functie heeft verloren en niet of nauwelijks tot ontwikkeling komt

Basisstof 6 DNA-technieken**biotechnologie**

verzamelnaam voor technieken waarbij organismen worden gebruikt om producten te maken voor de mens

recombinant-DNA-technieken

verzamelnaam voor alle technieken waarmee het DNA van organismen wordt aangepast

genetische modificatie

aanbrengen van gewenste erfelijke eigenschappen bij organismen

transgeen

genetisch gemodificeerd organisme

crispr-cas

techniek waarbij gericht wijzigingen worden aangebracht in bestaande genen van een organisme

gene editing

het aanpassen van bestaande genen

gentherapie

het gebruik van gene-editingtechnieken om kapotte genen te repareren

genomics

studie van het gehele DNA van een organisme met alle genen die daarop liggen

DNA-test

test die DNA uit cellen onderzoekt

eDNA

DNA dat in een bepaalde omgeving wordt verzameld

synthetische biologie

vakgebied waarin biologisch materiaal kunstmatig wordt nagemaakt

Extra stof 7 Transcriptie**genexpressie**

tot uiting komen van een gen

DNA-sequentie

volgorde van de basen in het DNA

RNA

gekopieerd stukje DNA

transcriptie

vorming van RNA

eiwitsynthese

het maken van een eiwit in een cel

spontane (erfelijke) mutatie

mutatie waardoor de genetische variatie in een nakomeling toe kan nemen

Extra stof 8 Dominant en recessief**homozygoot**

als een allelenpaar uit twee gelijke allelen bestaat

heterozygoot

als een allelenpaar uit twee ongelijke allelen bestaat

dominant allel

allel dat altijd tot uiting komt in het fenotype

recessief allel

allel dat alleen tot uiting komt in het fenotype wanneer er geen dominant allel aanwezig is in het allelenpaar